C.B.S. Het Waterschip

Sociaal veiligheidsbeleid

Februari 2020

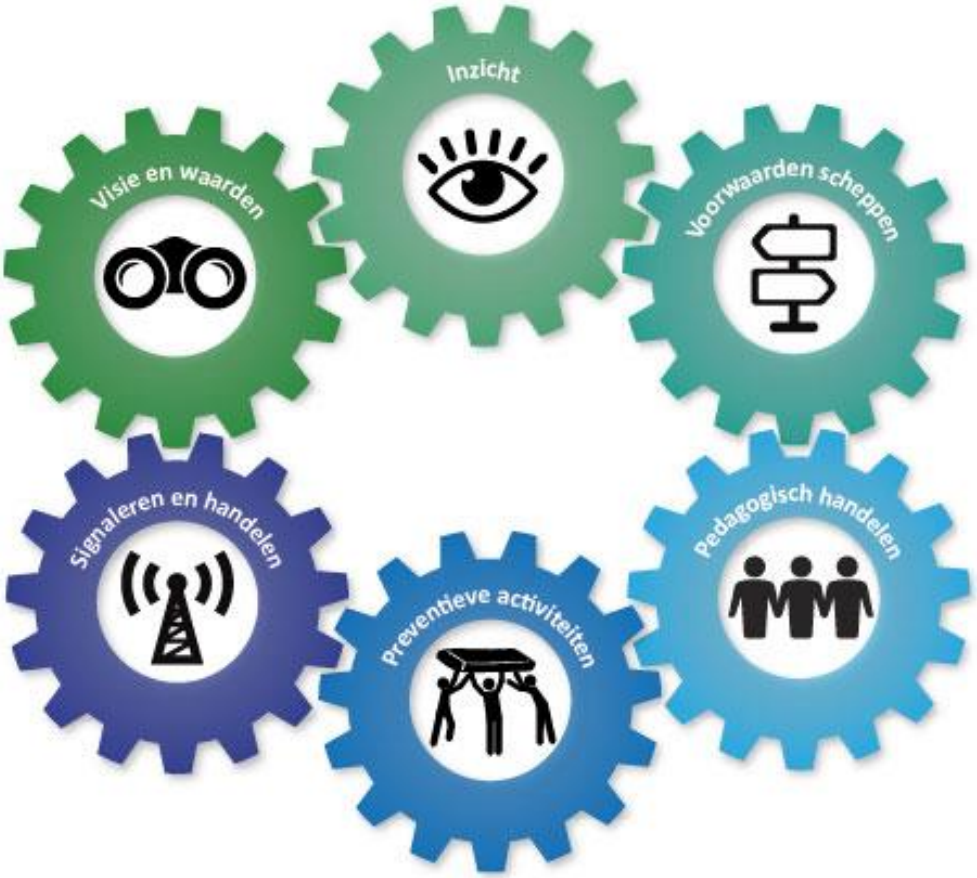

Inleiding

In een veilig schoolklimaat zijn er grenzen en regels, wordt er adequaat opgetreden tegen grensoverschrijdend gedrag en worden leerlingen aangemoedigd om positief gedrag te laten zien.

Pesten is een ernstig maatschappelijk probleem, dat het Waterschip pro-actief, in samenwerking met relevante partijen, moet aanpakken. Dit is het meest effectief als de aanpak een onderdeel is van een brede aanpak van de sociale veiligheid in de school.

Dit sociaal veiligheidsbeleid moet fungeren als 'levend' document. Dit houdt in dat het veiligheids-beleid leeft in de school en dat het alle betrokkenen sturing biedt en ondersteuning bij het creëren en vergroten van de sociale veiligheid in de school.

Dit beleid is bestemd voor:

1. Personeel, ouders en leerlingen van de school.
2. Andere personen die in opdracht van de school werkzaam zijn, zoals gastdocenten, vrijwilligers, stagiaires.
3. Ouders die ondersteunende werkzaamheden verrichten.
4. Bezoekers van de school.

Inhoudsopgave

Inleiding
Inhoudsopgave

1. Visie en waarden
2. Inzicht
3. Voorwaarden scheppen
4. Pedagogisch handelen
5. Preventieve activiteiten
6. Signaleren en handelen

Bijlagen:

- Anti-pest Protocol
  - Stappenplan Anti-pest protocol
- Protocol grensoverschrijdend gedrag
  - Procedure bij grensoverschrijdend gedrag (time-out)
  - Procedure bij schorsing/verwijderen van leerlingen

Visie en waarden

Visie

In onze visie op onderwijs geeft het Waterschip aan dat het belangrijk is dat ouders, kinderen en teamleden zich veilig voelen op school. Het woord veiligheid is vooral een woord van beleving en gevoel. Veiligheid ervaart iedereen anders en iedereen vindt veiligheid ook in andere dingen.

Als je sterk bent van binnen, als je assertief bent en gezond kunt communiceren ervaar je jouw omgeving anders. Je laat ander gedrag zien dan wanneer je jezelf zwak en onzeker voelt en wanneer je niet in staat bent je positief uit te drukken.

Veiligheidsbeleving is een wisselwerking binnen jezelf en tussen jou, de ander en de omgeving. Naast het bieden van een fysiek veilige omgeving, het stellen van grenzen binnen herkenbare normen en waarden in de school en het hebben van duidelijke regels en afspraken in de klas, zien wij dat de belangrijkste basis ligt in onszelf als mens.

Waarden

De sociale veiligheid op school is gebaat bij een sfeer waarin harmonie en respect centraal staan en waarin pesten en ander agressief gedrag niet worden getolereerd. Een open en ondersteunende cultuur, waarin leerlingen een eigen verantwoordelijkheid hebben, bevordert hun welbevinden en vermindert problematisch gedrag. Het is belangrijk dat leerlingen, personeel en ouders zich bewust zijn van de kernwaarden en de daarvan afgeleide normen en regels die op het Waterschip gelden en dat deze nageleefd worden. Er volgen sancties als zij dat niet doen.

Pesten en ander ongewenst gedrag worden sneller gesignaleerd en aangepakt als er iemand aangesteld is die speciale aandacht heeft voor sociaal veiligheidsbeleid en die monitort of de aanpak werkt.
Op het Waterschip is *Rianne Groenenboom* de (interne) vertrouwenspersoon. Zij is voor leerlingen, ouders en personeel het aanspreekpunt waar je met (hulp)vragen op dit gebied terecht kunt.

Inzicht

Leerlingen doen op school niet alleen vakkennis en – vaardigheden op, het is ook een plek waar zij leeftijdsgenoten ontmoeten, waar ze kennis maken met; de samenleving, met normen, waarden en omgangsvormen. Hier hoort bij dat zij leren, oefenen en soms ook grenzen overschrijden. Didactiek en pedagogiek begeleiden dit leer- en ontwikkelproces.

Onder grensoverschrijdend gedrag kunnen wij een aantal begrippen samenvatten:

- ***Agressie en geweld***
  Hieronder vallen pesten, psychisch of fysiek lastigvallen, bedreigen of aanvallen van anderen. Pesten is een maatschappelijk probleem. Samenwerking van alle betrokken partijen is noodzakelijk!
- ***Diefstal***
  Hieronder valt het heimelijk wegnemen of zich onrechtmatig toe-eigenen van andermans bezittingen.

- ***Discriminatie***
  Hieronder valt het in welke vorm dan ook doen van uitspraken over het verrichten van handelingen of het nemen van beslissingen over personen die beledigend zijn voor personenen, vanwege hun ras, godsdienst, geslacht, beperking, levensovertuiging, leeftijd en/of seksuele geaardheid dan wel het maken van enig onderscheid op basis van deze factoren.
- ***Intimidatie***
  Hieronder valt ongewenste (seksuele) toenadering in de vorm van verzoeken om (seksuele) gunsten en/of ander verbaal, non verbaal of fysiek gedrag.
- ***Vandalisme***
  Hieronder valt het met opzet vernielen, beschadigen of onbruikbaar maken van andermans bezittingen.

Voorwaarden scheppen

Een schoolbrede aanpak

Om een sociaal veilig klimaat te kunnen creëren zet het Waterschip meerdere met elkaar samenhangende interventies, programma's en methoden in op individueel niveau, op klassikaal niveau en op schoolniveau.

Wij betrekken de school (teamleden), de ouders en de omgeving bij de aanpak.

Grensoverschrijdend gedrag houdt meestal niet op bij het verlaten van het schoolplein. Het zet zich vaak voort op weg naar huis, bij sportverenigingen en op internet of via sociaal media. Maatregelen richten zich niet alleen op de leerling die grensoverschrijdend gedrag vertoont, maar ook op de schoolomgeving, de thuisomgeving en op leeftijdsgenoten.

Schoolregels

Ouders

Van de ouders hebben we de volgende verwachtingen:

1. Ten opzichte van hun eigen kind(eren)
   - Ouders zorgen ervoor dat hun kinderen op tijd op school zijn, voldoende eten en drinken bij zich hebben en weer op tijd opgehaald worden. Kinderen hebben kleding aan die passend zijn bij het jaargetijde.
   - Ouders tonen interesse in de ontwikkeling van hun kind op school en zijn actief betrokken door bijv. de ouderavonden te bezoeken en contact te onderhouden met de groepsleerkracht.
2. Ten opzichte van andere kinderen en ouders:
   - Ouders tonen respect
   - Ouders mengen zich niet direct in een conflict wat hun kind op school heeft met een ander kind, maar bespreken dit met de groepsleerkracht, de coördinator of directie.
3. Ten opzichte van leerkrachten en andere teamleden:
   - Ouders tonen respect
   - Ouders zijn bereid, indien er problemen zijn met hun kind, in gesprek te gaan met de leerkracht, intern begeleider en/of directielid.

Teamleden

Van de teamleden hebben we de volgende verwachtingen:

1. Ten opzichte van de leerlingen:
    - Teamleden tonen respect voor de leerlingen, door bijvoorbeeld vragen, opmerkingen en problemen van leerlingen serieus te nemen.
    - Teamleden zorgen dat de school- en groepsregels duidelijk zijn voor leerlingen (abstracte regels worden door teamleden vertaalt in concreet gedrag. Teamleden gaan in gesprek bij overtreding van de regels etc.).
    - Teamleden geven het goede voorbeeld in hun omgang met elkaar, ouders en leerlingen.
2. Ten opzichte van de ouders:
    - Teamleden tonen respect voor ouders/opvoeders en erkennen dat zij de eerst-verantwoordelijken zijn voor de opvoeding van hun kind.
    - Teamleden nemen ouders serieus wanneer deze een vraag of probleem bespreekbaar maakt.
    - Teamleden zijn bereid, indien er problemen zijn met een leerling, in gesprek te gaan met de ouders, indien nodig met de intern begeleider en/of directielid.
    - Teamleden zijn bereid kritisch naar hun eigen handelen te kijken.
    - Teamleden houden ouders zo goed mogelijk op de hoogte van alle ontwikkelingen die hun kind op school doormaakt.
3. Ten opzichte van andere teamleden:
    - Teamleden dragen een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het reilen en zeilen op school en voor alle leerlingen die de school bezoeken.
    - Teamleden zijn publiekelijk loyaal ten opzichte van elkaar en trekken één lijn in de wijze waarop zij omgaan met ongewenst gedrag van leerlingen.

Leerlingen

Van de leerlingen hebben wij de volgende verwachtingen:

1. Ten opzichte van andere leerlingen:
    - Leerlingen gaan op een vriendelijke manier met elkaar om.
    - Leerlingen proberen om onderlinge problemen op te lossen zonder verbaal of fysiek geweld, indien nodig wordt het oplossen ondersteund door een leerkracht.
    - Leerlingen zijn gezamenlijk, met elkaar en de leerkracht, verantwoordelijk voor een prettige, veilige en open sfeer in de klas waarin ieder kind zichzelf kan zijn.
2. Ten opzichte van leerkrachten en andere teamleden:
    - Leerlingen tonen respect.
    - Leerlingen accepteren het gezag en autoriteit van iedere leerkracht, als wel van andere teamleden zoals directie, administratief medewerker, onderwijsondersteunend personeel, stagiaires en overblijfouders.
    - Alle volwassenen die in dienst zijn van het Waterschip mogen een leerling aanspreken op hun gedrag, niet alleen de eigen leerkracht.
3. Ten opzichte van materialen van school, van hen zelf of van andere kinderen:
    - Leerlingen behandelen spullen met zorg.
    - Leerlingen nemen niet onnodig kostbare spullen mee naar school.

Voor een ieder die de school betreedt geldt dat grensoverschrijdend gedrag (agressief gedrag verbaal en/of fysiek, geweld, diefstal, discriminatie, intimidatie, vandalisme) niet wordt geaccepteerd!

Pedagogisch handelen

Pedagogisch vakmanschap

Leerkrachten spelen een belangrijke rol bij het creëren van een sociaal veilig klimaat. Zij kunnen grensoverschrijdend gedrag tijdig signaleren en adequaat ingrijpen. Leerkrachten dragen normen en waarden uit en laten leerlingen voorbeeldgedrag zien. Dit vereist pedagogisch vakmanschap.

De schoolleiding stuurt en coacht de leerkrachten om zich te professionaliseren op dit terrein. De afgelopen jaren hebben we verschillende trainingen gevolgd, we hebben begeleiding van Harry Janssens gehad en we werken met de methode Kwink, een methode voor Sociaal Emotioneel Leren (SEL) Deze methode gaat uit van de volgende categorieën:

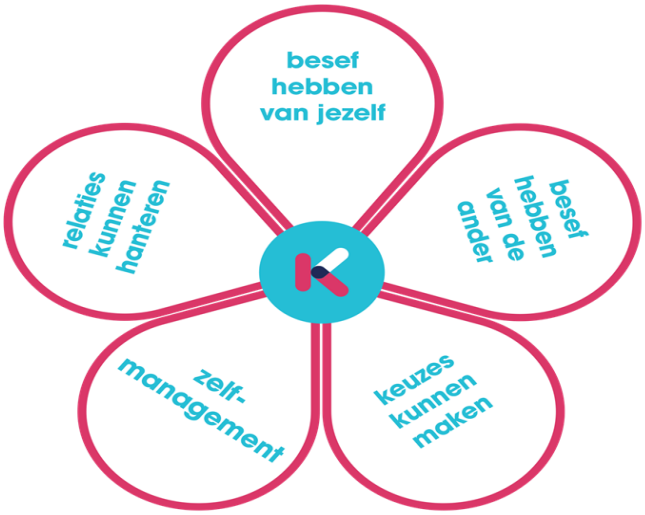

Kwink is een online, digitale methode voor alle groepen.
De methode is gericht op preventie en de kracht van de groep.
Omdat de methode online is, is de methode altijd actueel en spreekt het de leerlingen aan.
We hebben in de school twee Kwink coaches die beiden de basis – en verdiepingscursus hebben gevolgd.
Dit zijn Maaike Bruinings en Rianne Groenenboom.

Burgerschapsvorming

Leerlingen groeien op in een steeds complexere en multiculturele maatschappij. Op onze school vinden wij het belangrijk om de leerlingen op een goede manier voor te bereiden op die maatschappij. Aandacht besteden aan burgerschapsvorming en sociale integratie is een wettelijke opdracht. Bij ons op school is burgerschapsvorming niet een apart vak; het is verweven in ons totale onderwijsaanbod.

Onderwijs in burgerschapsvorming krijgt bij ons op school aandacht in de vorm van:

- kennisoverdracht: bijvoorbeeld geestelijke stromingen, democratie, discriminatie, rechtspraak, verkiezingen etc.
- houding/attitude: samenwerken, samenspelen, verantwoordelijkheid, zelfstandigheid.
- sociale vaardigheden: hoe ga je om met jezelf, met anderen, met de omgeving, ook de SOVA training speelt hier een belangrijke rol. In het schooljaar 2019 – 2020 bieden we rots en water training aan in samenwerking met de gemeente en we bieden KIES trainingen aan voor kinderen van wie de ouders gescheiden zijn.
- de school als oefenplaats: schoolregels, klassenregels, leren omgaan met conflicten.

Basiswaarden

Op onze school hanteren wij de volgende basiswaarden van de democratische rechtsstaat:

- ✓ Vrijheid van meningsuiting
- ✓ Gelijkwaardigheid
- ✓ Begrip voor anderen
- ✓ Verdraagzaamheid
- ✓ Afwijzen van onverdraagzaamheid
- ✓ Afwijzen van discriminatie

Ongewenste opvattingen, houdingen en gedragingen van onze leerlingen corrigeren wij.

Preventieve activiteiten

Op CBS Het Waterschip organiseert het team preventief activiteiten om te zorgen dat er een sociaal veilig en positief klimaat heerst op school. Het begin van het schooljaar is cruciaal voor het realiseren van een sociaal veilig klimaat in een klas. Dan begint de groepsvorming.
Als leerkracht druk je in deze fase een positief stempel op de sfeer en spreek je met de leerlingen duidelijke regels af (zie klassenregels). Je creëert een positief klimaat, waar iedereen in de groep de rest van het jaar de vruchten plukt.

Gouden weken

Op CBS Het Waterschip wordt in de vorm van Gouden werken binnen alle groepen bewust gewerkt aan groepsvorming, groepssfeer en het neerzetten van een positief en veilig klassenklimaat.
In deze Gouden weken staan de school- groeps- en pleinregels centraal. Het doel van deze weken is om door begeleiding van de leerlingen te komen tot een positief goed functionerende groep. De groepsvorming staat centraal en met elkaar worden klassenregels opgesteld.
Als school zijn er ook algemene schoolregels als het gaat om gedrag. Daarom houden wij ons aan de volgende 3 regels:

1. Wees vriendelijk voor groot en klein. De school moet voor iedereen veilig zijn.
2. De school en het plein zijn ons gebied. Met elkaar zorgen we dat het er netjes uitziet.
3. Spullen daar zorgen we goed voor. We gebruiken ze het hele jaar door.

Op Het Waterschip vinden we het belangrijk dat iedereen op school goed en gezond met elkaar omgaat. Sociale omgangsvormen en leefregels zijn belangrijk.

Klassenregels

De schoolregels vormen het kader voor de klassenregels die:

- o een vertaling zijn in concreet gedrag.
- o een vertaling zijn naar leeftijdsniveau van de betreffende groep.
- o een detaillering is naar het omgaan met elkaar binnen de groep.

Daarnaast zijn klassenregels vaak afspraken die in de betreffende groep gelden om de organisatie in de groep zo soepel mogelijk te laten verlopen. De klassenregels worden gemaakt door de groepsleerkracht, voor zover mogelijk in samenspraak met de leerlingen uit de groep. De klassenregels zijn positief gesteld.

Leerling tevredenheid

Elke twee jaar houden we onder de leerlingen een leerlingtevredenheidspeiling. Deze wordt in de groepen 5 tot en met 8 individueel via de computer afgenomen. De resultaten worden daarna door de leerkrachten en team bekeken en besproken. De resultaten worden uitgesplitst in jongens/meisjes, verschillende deelgebieden en per groep. De leerlingen geven anoniem een mening op een vijfpuntsschaal, zij hebben in de peiling de ruimte om opmerkingen toe te voegen.
Uit de tevredenheidspeiling komen gemiddelden. Wij streven ernaar om alle gemiddelden boven de vier te halen met de groep. We publiceren de resultaten op PO vensters en geven een samenvatting in de nieuwsbrief naar ouders.

Samenwerking met bureau HALT

Halt verzorgt voorlichtingen voor leerlingen in het basisonderwijs. De voorlichtingen zijn – naast kennisoverdracht – gericht op bewustwording. Halt maakt leerlingen bewust van hun keuzes rond (jeugd)criminaliteit, de gevolgen daarvan en hun eigen verantwoordelijkheid voor die gevolgen.
Ieder schooljaar biedt HALT een aantal thema's aan, waarover ze voorlichting kunnen geven op school.

De wijkagent

In het schooljaar 2019-2020 zijn de twee wijkagenten op school gekomen om vuurwerkles te geven. De wijkagenten proberen bereikbaar te zijn voor de school zodat zij met de leerlingen van de groepen 7 en 8 al bekend zijn.

SCOL

Op het Waterschip maken we gebruik van de Sociale Competentie Observatie Lijst (SCOL). Dit is een digitaal leerlingvolgsysteem voor sociale competentie en bestaat uit 26 vragen over concreet gedrag in sociale situaties op school.

Doel van SCOL: Voor het onderwijs het meten en volgen van de sociale competentie van leerlingen om leerlingen te kunnen signaleren die extra aandacht behoeven voor het ontwikkelen van sociale competentie. Aldus een bijdrage leveren aan het opstellen van groeps- en individuele behandelingsplannen. De leerkracht vult de SCOL per leerling tweemaal per jaar in: één keer rond de herfstvakantie en de tweede keer rond de meivakantie.

LeerlingSCOL: Het meten van het oordeel van de leerling over de eigen sociale competentie. Het oordeel van de leerkracht, gemeten met de SCOL, vergelijken met de resultaten van de LeerlingSCOL. Leerlingen selecteren en voorbereiden op het werken aan sociale competentie. De leerlingSCOL wordt door de leerlingen twee keer per jaar zelfstandig via een computerprogramma ingevuld. Na het invullen zien de leerlingen op het scherm een overzicht van hun resultaten.

Signaleren en handelen

Ongewenst gedrag kan in zwaarte zeer variëren, bijvoorbeeld van een ruzietje op het schoolplein tot het stelen van andermans spullen, het eten van kauwgom tot het structureel pesten van klasgenootjes. Ongewenst gedrag is daarom verdeeld in vijf categorieën, bij iedere categorie behoren specifieke verplichte acties en mogelijke acties.

Categorie 1: Incidentele overtredingen

Incidenteel les verstorend gedrag, herhaaldelijk maar niet (doel)bewust les verstorend gedrag, ongehoorzaamheid en/of slecht luisteren, onbeleefdheid t.o.v. de leerkracht of andere volwassenen, onzorgvuldig omgaan met materiaal, schelden of vloeken (in opwelling/vanuit emotie: binnen

proporties), fysiek geweld binnen proporties t.o.v. andere kinderen (een klap, een schop e.d. tijdens een ruzie), stiekem gedrag.
De groepsleerkracht neemt pedagogische maatregelen om het gedrag van de leerling zodanig te corrigeren dat de leerling, binnen afzienbare tijd het ongewenste gedrag afneemt dan wel verdwijnt.

Verplichte acties:
geen

Mogelijke acties:
- Worden door de leerkracht zelf bepaald. Eventuele straf wordt altijd mede bepaald door de leeftijd van het kind en de aard van de overtreding.
- Het is in zijn algemeenheid aan te bevelen een straf zoveel mogelijk te laten samenhangen met de overtreding (bijv. niet meedoen tijdens de kring = buiten de kring plaatsen; niet werken tijdens de les = lesstof verwerken in de eigen tijd, enz.).
- Daarnaast straffen als:
  - Voor een beperkte periode (korter dan een dagdeel) naar een andere klas.
  - Nablijven (altijd ouders op de hoogte stellen!).

Categorie 2: Aaneenschakeling van incidentele overtredingen of ernstiger misdragingen.
Herhaaldelijke overtredingen als onder 1 of moedwillig schade toebrengen aan materiaal, incidenteel pest-/treitergedrag, brutaliteit t.o.v. de leerkracht of andere volwassenen (verbaal en/of non verbaal), schelden of vloeken (ofwel met regelmaat, ofwel in ernstige mate), liegen, oneerlijk zijn.

Verplichte acties:
- Aantekening in leerling dossier.
- Ouders op de hoogte stellen van het ongewenste gedrag (schriftelijk, telefonisch of in een gesprek).
- Gesprek met de leerling (oorzaak overtreding, mogelijkheden voor de leerling om tot gedragsverandering te komen/het een volgende keer anders aan te pakken).

Mogelijke acties:
- Overleg met IB over mogelijk plan van aanpak in de klas.
- Straf van de leerkracht (zie onder 1).

Categorie 3: Voortduring van overtredingen als onder 1 en 2 of ernstiger misdragingen.
Voortduring van overtredingen als onder 1 en 2 of stelen (eenmalig 'klein' of jonger kind), discriminatie, fysiek geweld t.o.v. leerkracht of andere volwassenen, buitenproportioneel fysiek geweld t.o.v. andere leerlingen, intimidatie of bedreiging andere leerlingen.

Verplichte acties:
- Aantekening in leerling dossier.
- Ouders op de hoogte stellen van het ongewenst gedrag in een gesprek (niet schriftelijk of telefonisch) al dan niet ondersteund door IB.
- Gesprek met de leerling (oorzaak overtreding, mogelijkheden voor de leerling om tot gedragsverandering te komen/ het een volgende keer anders aan te pakken).
- Overleg met IB over aanpak in de klas.
- Overleg met IB wat betreft straf.
- Melding bij directie.

Mogelijke acties:

- Straffen (in overleg met IB) als herhaaldelijk nablijven, uit de klas verwijderen voor bepaalde tijd (dagdeel, dag), uitsluiting van bijzondere activiteit (kerstdiner, schoolreis enz.) indien ze geen verbetering laten zien.
- Gesprek met ouders over het op één lijn brengen van de benadering van school en thuis van het probleem.
- Gesprek met ouders over mogelijke hulpverlening, bijv. SMW.
- Overleg met IB over mogelijke aanmelding voor breed overleg of bij zorgteam (PPO).

Categorie 4: Structureel onaangepast gedrag.
Voortduring van onder 1 en 2 genoemde overtredingen of herhaling/voortduring van de onder 3 genoemde 'ernstiger misdragingen'. Stelen ('ernstig', ouder kind).

Verplichte acties:

- Aantekening in leerling dossier i.v.m. dossiervorming.
- Overleg met coördinator en directie.
- Gesprek met ouders (niet schriftelijk of telefonisch) plus IB of directie waarin ouders verplicht worden actie te ondernemen (bijvoorbeeld hulp zoeken, contactschrift bijhouden, onderzoek zorgteam) om aan gedragsverandering mee te werken (zo niet: dringend advies overplaatsing naar andere school) en waarin duidelijk wordt verteld dat de grenzen van de school in zicht komen.

Mogelijke acties:

- Straffen (in overleg met directie) als uit de klas plaatsen voor langere of onbepaalde tijd, uitsluiting van bepaalde activiteiten (zwemles, buitenspeelpauzes) voor langere of bepaalde tijd, schorsing.
- Overleg met IB over mogelijke aanmelding bij zorgteam (PPO) voor ambulante begeleiding aanmelding voor time-out projecten e.d.

Categorie 5: Structureel onaangepast gedrag waar door de school geen of onvoldoende invloed (meer) op uitgeoefend kan worden om gedragsverandering te bewerkstelligen.

De grens van de school is bereikt. Volgens de richtlijnen van het verwijderingsproces van PCBO Rotterdam-Zuid wordt een verwijderingsprocedure gestart. Gesprek met ouders altijd o.l.v. directielid. Overleg over overbruggingsmaatregelen als uit de klas verwijderen, overplaatsen naar andere klas, leerplicht inschakelen, enz.

Indien ouders of andere bezoekers zich schuldig maken aan agressief gedrag (verbaal en/of fysiek), geweld, vandalisme, diefstal, discriminatie en intimidatie zal hen door de directie de toegang tot de school ontzegt worden. Hetgeen kan leiden tot verwijdering van de leerling. Gehandeld zal worden volgens de richtlijnen van PCBO Rotterdam-Zuid.

Anti-pest Protocol

Indien er toch sprake is van pesten gaan we daar op het Waterschip actief mee om. We gaan uit van de aanbevelingen uit de vijfsporen aanpak. Deze is ontwikkeld door landelijke organisaties voor ouders in het onderwijs.

Vijf Sporen aanpak

Als pesten effectief bestreden moet worden, dan moeten er 5 groepen meegenomen worden.

1. **De leraar (signaleren en aanpakken)**

Groepsniveau:
Leraren hebben een sleutelrol in de aanpak van het pesten. Zij zijn de eerst verantwoordelijken voor de aanpak van het pesten. Het is belangrijk dat zij pesten vroegtijdig signaleren en effectief bestrijden. De leraren worden ondersteund door de intern begeleider die, als het nodig is, ook buiten de klas met individuele kinderen of met groepjes kinderen aan de slag gaat.

De ouders:
In deze fase zal de leerkracht of de intern begeleider, afhankelijk van de ernst van de zorg, de ouders op de hoogte stellen. Desnoods zal er een door school georganiseerd gesprek plaatsvinden met alle ouders uit de groep om te praten over de oplossing. Leerkracht(en) en ouders proberen in goed overleg samen te werken aan een bevredigende oplossing. De leerkracht biedt altijd hulp aan het gepeste kind en begeleidt de pester, indien nodig in overleg met de ouders en/of extern deskundigen.

2. **Hulp aan de pester**

Algemeen:
Er wordt uiteraard met de pester gesproken. Dit kan een probleemoplossend gesprek zijn (op zoek naar de oorzaak) om vervolgens de gevoeligheid voor wat hij met het slachtoffer uithaalt te vergroten, gekoppeld aan afspraken met evaluatiemomenten.
Het advies is om de pester even de gelegenheid te bieden om zijn leven te beteren alvorens zijn ouders bij zijn wangedrag te betrekken. Natuurlijk is dit wel afhankelijk van de ernst van het pestgedrag.

Begeleiding van de pester:
- Praten; zoeken naar de reden van het ruzie maken/pesten (baas willen zijn, jaloezie, verveling, buitengesloten voelen).
- Laten zien wat het effect van zijn/haar gedrag is voor de gepeste.
- Excuses aan laten bieden.
- In laten zien welke sterke (leuke) kanten de gepeste heeft.
- Pesten is verboden in en om de school: wij houden ons aan deze regel; straffen als het kind wel pest – belonen (schouderklopje) als kind zich aan de regels houdt.

- Kind leren niet meteen kwaad te reageren, leren beheersen, de 'stop-eerst-nadenken-houding' of een andere manier van gedrag aanleren.
- Contact tussen ouders en school; elkaar informeren en overleggen. Inleven in het kind; wat is de oorzaak van het pesten?
- Oorzaken van pestgedrag kunnen zijn:
    - Voortdurend gevoel van anonimiteit (buitengesloten voelen).
    - Voortdurend in een niet-passende rol worden gedrukt.
    - Voortdurend met elkaar de competitie aangaan.
    - Een voortdurende strijd om de macht in de klas of in de buurt.
    - Frustratie vanwege leerproblemen.
    - Afreageren van een problematische thuissituatie.
- Zoeken van een sport of club (bijv scouting); waar het kind kan ervaren dat contact met andere kinderen wel leuk kan zijn.
- Inschakelen hulp; sociale vaardigheidstrainingen; Jeugdgezondheidszorg; huisarts; GGD.

3. Hulp aan het gepeste kind

Uiteraard moet ook hulp aan het slachtoffer worden geboden. Kinderen die voortdurend worden gepest, kunnen op verschillende manieren reageren. De meeste kinderen worden passief en zitten er duidelijk mee. Een enkel gepest kind gaat zelf uitdagen. Beide vormen van gedrag zijn 'aangeleerd', in de zin van 'reacties op uitstoting'. Dit gedrag kan ook weer afgeleerd worden. In dit geval zijn bijvoorbeeld sociale vaardigheidstraining, op zelfverdediging of kanjertraining goede interventies.

Begeleiding van de gepeste leerling

- Medeleven tonen en luisteren en vragen: hoe en door wie wordt er gepest?
- Nagaan hoe de leerling zelf reageert, wat doet hij/zij voor tijdens en na het pesten?
- Huilen of heel boos worden is juist vaak een reactie die een pester wil uitlokken.
  De leerling in laten zien dat je op een andere manier kunt reageren.
- Zoeken en oefenen van een andere reactie bijvoorbeeld je niet afzonderen.
- Het gepeste kind in laten zien waarom een kind pest.
- Nagaan welke oplossing het kind zelf wil.
- Sterke kanten van de leerling benadrukken.
- Regelmatige gesprekken met de vertrouwenspersoon op school.
- Belonen (schouderklopje) als de leerling zich anders/beter opstelt.
- Praten met de ouders van de gepeste leerling en de ouders van de pester(s).

4. Hulp aan de zwijgende middengroep

Om de zwijgende middengroep tot bondgenoot in de strijd tegen het pesten te maken zijn de volgende acties mogelijk:

- Pesten aan de orde stellen in de klas bijvoorbeeld door aandacht voor dit pestprotocol en het onderwerp regelmatig terug te laten komen. Telkens in andere bewoordingen en ook gebruikmakend van verschillende werkvormen.
- Als een leerkracht met de klas spreekt over pesten, is het raadzaam geen pestsituatie in de klas als uitgangspunt te nemen, maar het onderwerp daar bovenuit te tillen. Gebeurt dit niet dan kan de klas het probleem ontkennen, bagatelliseren, het slachtoffer de schuld geven of zeggen dat het maar een grapje is. Of de pesters gaan het slachtoffer voor zijn klikken bestraffen.
- Via rollenspel het buitengesloten zijn aan den lijve ondervinden.

5. Hulp aan de ouders

Ouders van gepeste kinderen

- Houd de communicatie met uw kind open, blijf in gesprek met uw kind.
- Als pesten niet op school gebeurt, maar op straat, probeert u contact op te nemen met de ouders van de pester(s) om het probleem bespreekbaar te maken, maar met medeweten van de leerkracht.
- Pesten op school kunt u het beste direct met de leerkracht bespreken.
- Door positieve stimulering en zgn. schouderklopjes kan het zelfrespect vergroot worden of weer terug komen.
- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport.
- Steun uw kind in het idee dat er een einde aan het pesten komt.

Ouders van pesters

- Neem het probleem van uw kind serieus.
- Raak niet in paniek: elk kind loopt kans een pester te worden.
- Probeer achter de mogelijke oorzaak te komen.
- Maak uw kind gevoelig voor wat het anderen aandoet.
- Besteed extra aandacht aan uw kind.
- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport.
- Corrigeer ongewenst gedrag en benoem het goede gedrag van uw kind.
- Maak uw kind duidelijk dat u achter de beslissing van school staat.

Alle andere ouders

- Neem de ouders van het gepeste kind serieus.
- Stimuleer uw kind om op een goede manier met andere kinderen om te gaan.
- Corrigeer uw kind bij ongewenst gedrag en benoem goed gedrag.
- Geef zelf het goede voorbeeld.
- Leer uw kind voor anderen op te komen.
- Leer uw kind voor zichzelf op te komen.
- Meld aan de leerkracht dat er gepest wordt in de klas als u merkt dat uw kind er last van heeft

Stappenplan Anti-pest protocol

Vooraf:
Iedere melding van pestgedrag dient serieus genomen te worden. Op het moment dat een leerling, een ouder, een collega of de contactpersoon melding maakt van pestgedrag worden de volgende stappen ondernomen. Deze stappen zijn erop gericht om het pestgedrag zo snel mogelijk te stoppen.

Stap 1
De leerkracht heeft een afzonderlijk gesprek met de leerling die pest (de pester) en de leerling die gepest wordt (de gepeste). Aan de hand van zo concreet mogelijke voorvallen uit het recente verleden wordt een analyse gemaakt en de ernst van de situatie ingeschat. Indien wenselijk kan de leerkracht de ib-er op de hoogte stellen. Als eerste worden de ouders op de hoogte gesteld en vervolgens de betrokken partijen zoals tussen schoolse opvang (TSO), naschoolse opvang en het team (i.v.m. bijv. toezicht op het plein). De leerkracht zal nauwkeurig observeren en registreren in Esis.

Stap 2
De leerkracht heeft een gezamenlijk gesprek met de pester en de gepeste. Het probleem wordt duidelijk en helder geformuleerd. In overleg met beide partijen worden concrete afspraken gemaakt om pestgedrag tegen te gaan/ te stoppen. Als er meerdere kinderen uit de groep betrokken zijn bij het pestgedrag zal de leerkracht klassikaal aandacht schenken aan het probleem, waarbij gebruik gemaakt kan worden van beschikbare methoden. Er zal benadrukt worden dat alle kinderen zich veilig moeten voelen op school. Het melden van pesten is geen klikken. Angst om zaken te melden zal moeten worden weggenomen. Binnen één week vindt eerste evaluatie plaats met de kinderen. Er wordt terugkoppeling naar de ouders gedaan. De leerkracht zal nauwkeurig observeren en registreren in Esis.

Stap 3
Wanneer blijkt dat er signalen zijn dat de situatie niet is verbeterd wordt er in samenspraak met de IB-er een groepsplan gemaakt. De betrokken ouders zullen op de hoogte gesteld worden van dit plan. Na 6 weken wordt dit plan geëvalueerd, zijn de doelen gehaald? Gesprek met de betrokken leerlingen (leerkracht zelf inschatten wat het beste is: gezamenlijk of afzonderlijk). Is het gelukt om de afspraken na te komen? Het plan wordt met IB-er geëvalueerd en de betrokken ouders worden geïnformeerd. Wanneer de doelen zijn behaald, wordt het plan afgesloten. Wanneer de doelen niet zijn behaald, dan volgt stap 4.
Stap 3a: Regelmatige evaluatie van pesten in de klas. Het kan altijd terugkomen als de aandacht van de leerkracht verslapt. Vlak voor een evaluatie neemt de leerkracht contact op met de ouders van het gepeste kind om te horen of zij de indruk hebben dat het beter gaat in de klas.

Stap 4
Doelen groepsplan niet behaald, dan zijn de volgende 2 stappen mogelijk:

a. Doelen bijstellen, opnieuw stap 3 volgen.
b. Groot overleg; aanwezig IB-er en directie.
   - Wanneer individueel traject nodig is worden de stappen gevolgd volgens de schematische weergave individuele leerlingenzorg (zie hieronder).
   - Externen inschakelen, contact opnemen met PPO.

Er wordt een terugkoppeling naar de ouders gedaan. Alle afspraken worden geregistreerd in het dossier.

Schematische weergave individuele leerlingenzorg

Onderwerp	Betrokken	Afspraken/activiteit
1. Leerkracht signaleert bij leerlingen onderwijsbehoefte op cognitief en/of sociaal gebied.	Leerling en leerkracht	Formuleren van hulpvraag, probleemoplossend handelen door leerkracht. In kaart brengen van belemmerende en stimulerende factoren van het kind.
2. Interne bespreking van leerlingen door leerkracht met ib-er. Leerkracht informeert ouders.	Leerling, leerkracht, IB-er, ouder(s)	Vastleggen afspraken in dossier kind. Plan van aanpak voor leerling in kaart brengen d.m.v. groepsoverzicht en groepsplan.
3. Bij te weinig vooruitgang kan leerling aangemeld/ besproken worden in zorgoverleg. Streeftermijn tussen stappen 1 en 3 is max. 3 maanden.	Leerkracht, IB-er, leden van zorgoverleg (PPO, schoolarts, orthopedagoog, schoolmaatschappelijk werkster)	Leerkracht vult in samenwerking met de ib-er het aanmeldingsformulier in. Ib-er legt verslag vast en zorgt voor uitvoering van de afspraken. Leerkracht informeert ouders.
4. Onderzoek door externen/ advies vraag (meestal PPO)	Leerling, leerkracht, IB-er, ouder(s), schoolmaatschappelijk werkster, orthopedagoog, PPO, etc.	Aanvraag formulieren worden ingevuld door leerkracht samen met IB-er en ouders.
5. Bespreking uitslag onderzoek	Ouder(s), IB-er, leerkracht en externen.	Advies uitvoeren.

Overwogen kan worden om de volgende stappen te nemen.

Stap 5
Gesprek met alle ouders uit de groep over het pestprobleem in de groep. Dit met name als er sprake is van een grote zwijgende groep onder de klasgenoten die niet op het pestgedrag reageert of durft te reageren. Dit gesprek wordt geleid door een directielid of intern begeleider. De leerkracht(en) van de groep zijn op deze avond aanwezig…
Doel: informatieverstrekking en wat kunnen ouders doen om het gedrag te beïnvloeden? Er zal ook gestimuleerd worden dat ouders onderling contact zoeken.

Stap 6
Mocht al het bovenstaande niet het gewenste effect hebben, dan zal het 'Protocol Grensoverschrijdend gedrag' in gaan.

Protocol grensoverschrijdend gedrag

Op het Waterschip gelden er algemene gedragsregels voor leerlingen, ouders, schoolleiding en andere medewerkers. Die staan beschreven in een gedragsprotocol. Hierin leest u wat we van alle geledingen van onze school verwachten in het dagelijks omgaan met elkaar. Doel van het gedragsprotocol is het scheppen van een pedagogisch schoolklimaat dat zich kenmerkt door veiligheid, acceptatie, respect en vertrouwen. Wanneer het gaat om pesten verwijzen u eerst naar het stappenplan Anti-pest protocol.

Grensoverschrijdend gedrag is gedrag dat er bewust op gericht is iemand te kwetsen en deze gedragen doen zich ook herhaaldelijk voor.

De maatregelen die hierin beschreven worden passen binnen ons algemene beleid van positieve benadering van kinderen om hun gedrag te sturen en te corrigeren. We denken dat dit protocol zal bijdragen aan een veilig schoolklimaat voor iedereen. Bovendien hopen we dat door duidelijkheid te verschaffen er ook een preventieve werking vanuit gaat. Het moet voor iedereen duidelijk zijn dat bepaald gedrag niet geaccepteerd wordt.

Wat verstaan we onder grensoverschrijdend gedrag?

- **Fysieke agressie of geweld:**
  Het uitoefenen van elke vorm van feitelijk geweld op of gericht tegen het lichaam van een ander. Het ongewenst aanraken van een ander of het non-verbaal dreigen hiermee.
- **Verbale en schriftelijke agressie of geweld:**
  Het mondeling of schriftelijk (brief, SMS, facebook, whatsapp) (be)dreigen, beledigen, (seksueel) intimideren, discrimineren, pesten of uitschelden van een persoon.
- **Vernieling en vandalisme:**
  Het gericht kapotmaken van materialen of het kapotmaken van materialen in combinatie met fysieke agressie of geweld.
- **Niet luisteren:**
  Niet luisteren kan in sommige gevallen ook bijdragen tot een onveilig klimaat. Doordat er niet geluisterd wordt, kan een sfeer ontstaan waarin anderen zich niet prettig voelen. Het gaat hier met name om het niet opvolgen van instructies of het weigeren te luisteren naar wat er gezegd wordt.

Gerelateerde aspecten die bijdragen aan een onveilige omgeving: Het bij zich hebben van gevaarlijke voorwerpen, of het onder invloed zijn van drogerende middelen.

Wat doen leerkrachten bij grensoverschrijdend gedrag van een kind?

Bij het stoppen van agressie en geweld of bij het niet willen luisteren:

1. De leerkracht stopt het ongewenste gedrag, door heldere eenduidige instructies.
   Eventueel wordt de leerling uit de situatie gehaald, waardoor de leerling tot rust kan komen en een onveilige situatie opgeheven wordt. Hierbij kan het nodig zijn om de leerling bij de pols te nemen. 1. Leerling gaat kortdurend uit de groep starten.
2. De leerkracht gaat in gesprek met de betreffende leerling en het slachtoffer en probeert in een gezamenlijk gesprek het onderliggende conflict op te lossen om zo herhaling te voorkomen.
3. De leerkracht sanctioneert het gedrag van de leerling.

4. De leerkracht bespreekt – liefst dezelfde dag – het grensoverschrijdend gedrag met ouders/verzorgers en geeft aan hoe één en ander afgehandeld is.
5. De leerkracht registreert het voorval op het incidentenformulier IRIS.
6. De leerkracht meldt het voorval aan de directie.

Bij zeer agressief en gewelddadig gedrag en bij langdurig agressief en gewelddadig gedrag; bij niet te doorbreken of niet te willen luisteren:

1. Afhankelijk van de ernst van het geweld kan de leerling ook meteen een plaatsing buiten de groep krijgen. Dit houdt in dat de leerling tijdelijk geplaatst wordt in een andere groep. Is dit geen optie dan wordt de leerling voor de rest van de dag naar huis gestuurd. Ouders worden hiervan op de hoogte gesteld en verzocht om hun kind direct op te halen.
2. Voor verbale agressie, bedreigingen en agressie gericht op objecten geldt bovenstaande.
3. Eventueel wordt een leerling afgezonderd om tot rust te laten komen.
4. Bij een derde keer voorkomen van agressie wordt de leerling gedurende een hele dag geplaatst in een andere groep (interne 'schorsing'). De leerkracht stelt ouders mondeling en schriftelijk op de hoogte en dit komt in het leerlingdossier. Ouders worden uitgenodigd voor een gesprek. Vanuit school zal er toestemming worden gevraagd voor het bespreken van de leerling in het MDO.
5. Deze leerling bespreken we in het MDO van de school en nemen we besluiten over de vervolgstappen. De vervolgstappen zullen met de ouders besproken worden.

Wat gebeurt er wanneer een medewerker agressief is of geweld gebruikt?

1. De medewerker wordt uit de situatie gehaald. Een ander personeelslid neemt het slachtoffer en eventuele leerlingen onder zijn hoede. Als het slachtoffer ook agressie of geweld heeft gebruikt worden de richtlijnen daarvoor toegepast.
2. In gesprek met de directie wordt de oorzaak van het gedrag nagegaan. Er worden afspraken gemaakt hoe dergelijk gedrag voorkomen kan worden. Een schriftelijk verslag van dit gesprek wordt door de directie getekend en voor 'gezien' – liefst akkoord – getekend door de medewerker. Dit verslag wordt opgeborgen in het personeelsdossier. De directie beoordeelt of de medewerker zijn functie meteen weer uit kan oefenen na dit gesprek.
3. Wanneer er besloten wordt door de schoolleiding dat er een onwerkbare situatie blijft bestaan, zal de medewerker de opdracht krijgen er alles aan te doen om de relatie te herstellen. Dit proces zal starten met een gesprek waarin de medewerker aangeeft niet goed te hebben gehandeld.
4. Als het slachtoffer een leerling is, wordt het voorval en de afhandeling daarvan dezelfde dag besproken met de ouders/verzorgers.
5. Indien de directie daar aanleiding toe ziet – bijvoorbeeld bij herhaling van het gedrag of extreem grensoverschrijdend gedrag – kan in overleg met het bevoegd gezag passende maatregelen genomen worden.
6. De school behoudt zich het recht voor om de politie in te schakelen.

Als ouders, verzorgers of andere bezoekers agressief zijn of geweld gebruiken:

1. De volwassene wordt – indien mogelijk – uit de situatie gehaald en krijgt de mogelijkheid om tot rust te komen. Dit kan in een ruimte apart of door de volwassene weg te sturen met een afspraak voor een gesprek op een later tijdstip op dezelfde dag.
2. Wanneer de agressie of geweld zich richt tegen een leerling, wordt de leerling direct beschermd en die dag worden de ouders of verzorgers op de hoogte gesteld.
3. In een gesprek wordt de oorzaak van het gedrag besproken. Het gedrag zelf wordt niet getolereerd. Eventueel wordt een vervolgafspraak op een later tijdstip gemaakt. Een gesprek kan alleen gevoerd worden als aan de algemeen gangbare eisen van respectvolle gespreksvoering wordt voldaan. De medewerker van school beoordeelt of hieraan voldoen wordt.

4. Met de volwassene worden afspraken gemaakt die herhaling van het gedrag zullen hopen te voorkomen. Ook worden afspraken gemaakt hoe de slachtoffers van het agressieve en gewelddadige gedrag benaderd worden. Een verslag van dit gesprek komt in het leerlingendossier.
5. De directie zal bij herhaling van of bij extreem agressief en gewelddadig gedrag de toegang tot de school en het schoolplein aan de betrokkene ontzeggen. De volwassene wordt hiervan schriftelijk op de hoogte gesteld. Met de wijkagent zal de situatie besproken worden. Als het gaat om een vertegenwoordiger van een bedrijf of organisatie, dan zal de directie van dit bedrijf of deze organisatie op de hoogte gebracht worden.
6. Als het agressieve en gewelddadige gedrag van een ouder of verzorger een goede begeleiding van een andere leerling ernstig bemoeilijkt, zal de directie overgaan tot het starten van een procedure van schorsing en of verwijdering van de leerling.
7. Als wapengebruik of invloed van drugs en/of alcohol aan de orde is, wordt de volwassene verzocht de school direct te verlaten. Dit verzoek wordt drie keer gedaan aan de betrokkene. Bij weigeren hiervan wordt de politie ingeschakeld. Dit gebeurt ook bij extreem agressief en gewelddadig gedrag. Alles wordt in het werk gesteld om leerlingen zo min mogelijk aan deze situaties bloot te stellen.

Procedure bij grensoverschrijdend gedrag

Uitplaatsen 1:
De leerling wordt een uur buiten de groep geplaatst, onder toezicht van een collega (directie, IB-er, andere leerkracht).

Uitplaatsen 2:
Indien er binnen 8 weken na de eerste aantekening opnieuw een overtreding plaatsvindt, komt er een 2e notitie. Worden de ouders en directie op de hoogte gesteld en wordt de leerling een halve dag onder toezicht van een collega geplaatst

Uitplaatsen 3:
Bij een derde overtreding wordt een derde aantekening gemaakt in het leerlingendossier en wordt de leerling een hele dag uit de groep geplaatst. De ouders worden op gesprek uitgenodigd en krijgen een schriftelijke mededeling dat bij een volgende keer een schorsing zal volgen.

Uitplaatsen 4:
Bij een vierde overtreding/aantekening worden de ouders op gesprek gevraagd en volgt er een schorsing van 1 of meerdere dagen. Het bestuur en de leerplichtambtenaar worden ingelicht.

Time-out 1:
De leerling wordt tenminste 1 uur uit de klas verwijderd met een van tevoren samengesteld time-outpakket bestaande uit taal- en rekenwerk en komt onder toezicht van een ander personeelslid.

1. De directie wordt geïnformeerd.
2. De ouders/verzorgers worden op de hoogte gesteld en ontvangen een brief die ondertekend mee teruggebracht dient te worden.
3. Notitie geplaatst in het leerlingendossier: grensoverschrijdend gedrag.

4. Er wordt contact tussen ‘dader’ en ‘slachtoffer’ gelegd met als doel foutherstel en excuses maken.
5. Er worden (nieuwe) afspraken gemaakt met de leerling. Deze afspraken worden schriftelijk vastgelegd en ondertekend door leerling, ouders en school.

Time-out 2:
De leerling wordt tenminste 1 volledig dagdeel (ochtend of middag) uit de klas verwijderd met een van tevoren samengesteld time-outpakket bestaande uit taal- en rekenwerk en komt onder toezicht van een ander personeelslid.

1. De directie wordt geïnformeerd.
2. De ouders/verzorgers worden door de schoolleiding telefonisch op de hoogte gebracht en uitgenodigd voor een gesprek.
3. Het ‘protocol grensoverschrijdend gedrag’ wordt afgegeven aan de ouders.
4. Er wordt contact tussen ‘dader’ en ‘slachtoffer’ gelegd met als doel foutherstel en excuses maken. Afspraken worden gemaakt of bijgesteld en schriftelijk vastgelegd. De afspraken worden ondertekend door leerling, ouders en school.

Time-out 3:
De leerling wordt door 1 hele dag uit de klas verwijderd voor het onder toezicht maken van het time-outwerkpakket.

1. Ouders/verzorgers worden meteen door de schoolleiding geïnformeerd en schriftelijk uitgenodigd voor een gesprek.
2. Contact tussen ‘dader’ en ‘slachtoffer’ met als doel foutherstel en excuses maken.
3. Het handelingsplan wordt gemaakt of bijgesteld, inclusief ondertekening door leerling, ouders en school. Er worden ook (nieuwe) afspraken gemaakt.
4. De directie of IB-er neemt contact op met PCBO Rotterdam-Zuid om de time-out te melden. De leerling kan worden aangemeld met toestemming van de ouders voor het zorgoverleg. Hulp externen opstarten, contact met schoolmaatschappelijk werker.

Time-out 4:
De directie of IB-er doet aanmelding bij het bestuur PCBO Rotterdam-Zuid. De leerling wordt voor 1 of meerdere dagen uit de klas verwijderd voor het maken van het time-outwerkpakket onder toezicht.

1. Ouders/verzorgers worden door de schoolleiding direct geïnformeerd en schriftelijk uitgenodigd voor een gesprek. Procedure schorsing bespreken.
2. Er wordt contact tussen ‘dader’ en ‘slachtoffer’ gelegd met als doel foutherstel en excuses maken.

Protocol

- **Time-out**
- **Schorsen**
- **Verwijderen**
- **Onaanvaardbaar gedrag ouders**
- **PO, SBO en (V)SO**

1 november 2018

01. Inleiding

Nederland kent een Leerplichtwet. De verplichting om te zorgen, dat jongeren als leerlingen van een school staan ingeschreven, begint op de eerste schooldag van de maand volgende op die waarin de jongeren de leeftijd van vijf jaar bereiken. Deze leerplicht eindigt op de achttiende verjaardag of wanneer er sprake is van behaalde startbekwaamheid in het beroepenveld. Vanuit dit oogpunt is in Nederland toelating regel en niet-toelating of verwijdering uitzondering. Kortom, een leerling mag in beginsel niet van onderwijs verstoken zijn.
Daarnaast hebben ouders in beginsel keuzevrijheid ten aanzien van de school voor hun kinderen. Deze keuze bepalen zij onder meer aan de hand van de pedagogische en didactische opvattingen van de school en de levensbeschouwelijke kleur van de school. De keuzevrijheid is grondwettelijk verankerd, evenals de vrijheid onderwijs aan te bieden. Juist daarom moet zorgvuldig met de schoolkeuze van ouders worden omgaan. Ook daarom is toelating regel, en wel toelating tot de school van keuze.
Toch kan het zo zijn dat het College van Bestuur zich genoodzaakt ziet een leerling te schorsen en/of te verwijderen. Dit protocol is bedoeld om de procedure hierover inzichtelijk en transparant te maken en daarmee een bijdrage te leveren aan een juiste en zorgvuldige uitvoering. In de schoolgids zijn ook de aangepaste regels over schorsing en verwijdering te vinden.

Niet altijd is het het gedrag van de leerlingen zelf dat aanleiding geeft tot de uiterste maatregel van verwijdering. Ook het gedrag en/of opstelling van ouders[1] kan aanleiding zijn om als uiterste maatregel over te moeten gaan tot verwijdering van hun zoon of dochter. Omdat er nog een aantal maatregelen naar die ouders toe zijn die voorafgaand aan een eventuele verwijdering kunnen worden genomen om deze uiterste maatregel mogelijk te voorkomen, is een aparte paragraaf 06 gewijd aan een protocol met de procedure voor omgang met ouders met voor de school onaanvaardbaar gedrag of een onaanvaardbare opstelling.

De toelichting en de bijlagen maken onderdeel uit van het protocol time-out, schorsing en verwijdering van leerlingen en het onaanvaardbaar gedrag van ouders.

[1] Met ouders worden in dit protocol ook verzorgers/verzorgenden bedoeld

02. Toepassing van maatregelen

De verwijdering, de schorsing en de time-out van een leerling zijn maatregelen die, afhankelijk van de aanleiding, het karakter van een ordemaatregel, een disciplinaire maatregel of een maatregel in het belang van het kind en/of de school kunnen hebben. Vaak gaat het om een combinatie van deze aspecten. Bij de toepassing van maatregelen worden de volgende algemene maatstaven in alle gevallen in acht genomen:

1. consistente toepassing: gelijke gevallen worden gelijk behandeld. Op hetzelfde wangedrag moet dus dezelfde maatregel volgen, behalve indien sprake is van herhaald wangedrag. Bij herhaald wangedrag kan een zwaardere maatregel worden getroffen.
2. evenredigheid: pas indien pedagogische maatregelen (maatregelen binnen de sfeer van de klas, zoals strafwerk, een briefje mee naar huis) geen effect (meer) hebben -dus als de school in handelingsverlegenheid komt-, kunnen bovenstaande maatregelen worden toegepast.
   Ook moet de maatregel qua aard, zwaarte en gevolgen evenredig zijn aan het gedrag dat tot de maatregel aanleiding geeft. Dit betekent ook dat moet worden afgewogen of in een concreet geval niet kan worden volstaan met een schriftelijke waarschuwing dat in een volgend geval een maatregel zal worden toegepast. Verder is het niet per definitie zo dat een eerste geval van wangedrag altijd tot de lichtste maatregel dient te leiden: het gedrag kan immers zo ernstig zijn dat een zwaardere maatregel getroffen wordt.
3. ‘Ne bis in idem’ (niet twee keer voor hetzelfde): een leerling kan niet voor de tweede keer gestraft worden voor hetzelfde feit. Het is dus niet mogelijk een leerling eerst te straffen met een schriftelijke waarschuwing, en vervolgens daarna een schorsing op te leggen.

03. Time-out

Omschrijving
Van time-out is sprake wanneer de leerling één dag of korter het recht op deelname aan het onderwijs wordt ontzegd. Een time-out zal normaliter gedurende een schooldag worden opgelegd en geldt voor die desbetreffende schooldag. De leerling wordt de toegang tot de school ontzegd.

Grond voor time-out
Grond voor een time-out is ontoelaatbaar gedrag of een ernstig incident dat het in het belang van de leerling en/of de school noodzakelijk maakt dat de leerling voor de duur van maximaal één dag niet deelneemt aan de les en niet op school komt.

Toelichting:
Criteria om over te gaan tot een time-out zijn:
- een leerling vertoont dermate (ontoelaatbaar) gedrag dat medeleerlingen en/of medewerkers zich op school niet meer veilig voelen omdat de leerling fysiek geweld gebruikt, pest, treitert, misbruik maakt van macht, bedreigt, chanteert, discrimineert, of aanwijzingen van leerkrachten en/of schooldirectie negeert;
- een leerling maakt zich schuldig aan vandalisme, vernielt of beschadigt zaken of vervuilt deze zeer buitensporig.

Procedure voor time-out
1. De schooldirecteur is namens het bestuur bevoegd een time-out op te leggen aan een leerling. Indien de time-out door de schooldirecteur wordt opgelegd, wordt het bestuur hiervan schriftelijk in kennis gesteld.
2. De maximale duur van de time-out bedraagt één dag.
3. De ouders worden zo spoedig mogelijk van het opleggen van de time-out en de grond daarvoor gemotiveerd in kennis gesteld. De ouders dienen zo spoedig mogelijk nadien de zorg voor hun kind van de school over te nemen. Zolang de zorg over de leerling niet aan de ouders kan worden overgedragen, moet de school maatregelen nemen om passende zorg voor de leerling buiten de klas of buiten de school te realiseren. De school stelt de leerling in staat, bijvoorbeeld door het opgeven van huiswerk, te voorkomen dat deze een achterstand oploopt.
4. De schooldirecteur deelt het toepassen van de time-out en de grond daarvoor vervolgens schriftelijk aan de ouders mee. De brief wordt aangetekend met bericht van ontvangst en per gewone post verzonden en opgeborgen in het leerlingendossier.
5. De ouders worden uitgenodigd voor een gesprek, dat op korte termijn dient plaats te vinden (bij voorkeur dezelfde dag). Hierbij zijn de leerkracht en degene die de time-out opgelegd heeft aanwezig. Van het incident en het gesprek met de ouders wordt een verslag gemaakt (bijlage 1), dat ‘voor gezien’ getekend wordt door de ouders en in het leerlingendossier wordt opgeborgen.

04. Schorsing van leerlingen

Omschrijving
Van schorsing van een leerling is sprake wanneer de leerling tijdelijk – maximaal 1 week- het recht op deelname aan het onderwijs wordt ontzegd. Wanneer de ontzegging van de deelname aan het onderwijs maximaal één dag omvat, betreft het geen schorsing maar een time-out (zie paragraaf 03).

Gronden voor schorsing

1. Ernstig wangedrag van de leerling, waardoor de leerling een ernstige bedreiging vormt van de orde, rust en/of veiligheid op school.
2. Ernstig wangedrag van de ouder(s) van de leerling, waardoor de ouders een ernstige bedreiging vormen voor de orde, rust en/of veiligheid op school. Zie ook paragraaf 0.6
3. Een andere grond die het in het belang van de school en/of de school dringend noodzakelijk maakt dat de leerling tijdelijk niet deelneemt aan de les of niet op school komt.

Toelichting:
Ad 1. Hierbij kunt u denken, maar niet uitsluitend, aan herhaalde driftbuien of mishandeling van een medeleerling. Het kan hier gaan om een enkele actie, maar ook om een herhaalde actie of om een gedragspatroon.
Ad 2. Te denken valt bijvoorbeeld, maar niet uitsluitend, aan de bedreiging van medeleerling of een medewerker van de school.
Ad 3. Andere gronden kunnen zijn: gebruik van alcohol of drugs tijdens schooltijden, handel in drugs of in gestolen goederen, bezit van wapens of vuurwerk. herhaalde les-/ordeverstoring, wangedrag tegenover leerkrachten en/of medeleerlingen, diefstal, beroving, afpersing, bedreiging, geweldpleging

Procedure voor schorsing

1. De schooldirecteur kan uitsluitend na overleg met het bestuur een leerling schorsen namens het bestuur. Daarnaast is het bestuur zelf tot schorsing bevoegd. Indien de schorsing door de schooldirecteur plaats heeft ontvangt het bestuur het schriftelijke schorsingsbesluit dat aan de ouders is gestuurd.
2. Het bestuur kan op grond van artikel 40c lid 1 WPO en artikel 40a lid 1 WEC een leerling voor langer dan 1 dag, doch maximaal een week met opgave van redenen (zie punt 5) schorsen.
3. Schorsing heeft pas plaats na overleg met de leerling, de ouders en de groepsleerkracht, tenzij het in het belang van de school en/of de leerling noodzakelijk is om de schorsing met onmiddellijke ingang te laten ingaan. In dat geval heeft het in de eerste zin genoemde overleg alsnog zo spoedig mogelijk plaats.
4. De schooldirecteur of het bestuur deelt het besluit tot schorsing schriftelijk (zie bijlage 3) aan de ouders mee, waarbij wordt gewezen op de mogelijkheid om binnen zes weken bij het bestuur schriftelijk bezwaar te maken tegen het besluit. De brief wordt aangetekend met bericht van ontvangst en per gewone post verzonden.
5. De leerplichtambtenaar en de Inspectie van het Onderwijs ontvangen een afschrift van de desbetreffende brief. Hierdoor wordt voldaan aan artikel 40c lid 3 WPO en artikel 40a lid 3 WEC.

6. In het besluit worden de redenen voor schorsing, de aanvang en de tijdsduur daarvan vermeld en eventuele andere genomen maatregelen. De school stelt de leerling in staat, bijvoorbeeld door het opgeven van huiswerk, te voorkomen dat deze een achterstand oploopt.
7. Indien ouders bezwaar maken hoort het bestuur hen over dit bezwaarschrift.
8. Het bestuur neemt binnen 5 dagen na ontvangst van het bezwaarschrift een besluit. Dit besluit wordt zowel per gewone post als aangetekend met bericht van ontvangst aan de ouders verzonden.

05. Verwijdering van leerlingen van een school voor basisonderwijs

Omschrijving
Nadat blijkt dat meerdere schorsingsmaatregelen niet het beoogde effect hebben, kan verwijdering als corrigerende strafmaatregel worden toegepast. Verwijdering kan ook worden toegepast als onmiddellijke maatregel naar aanleiding van een ernstige aangelegenheid.
Van verwijdering van een leerling is sprake wanneer het bestuur besluit een leerling de verdere toegang tot de school te ontzeggen.

Gronden voor verwijdering

1. Ernstig wangedrag van de leerling, waardoor de leerling een ernstige bedreiging vormt van de orde, rust en/of veiligheid op school.
2. Ernstig wangedrag van de ouder(s) van de leerling, waardoor de ouders een ernstige bedreiging vormen voor de orde, rust en/of veiligheid op school.
3. Een onherstelbaar verstoorde relatie tussen school en leerling.
4. Het niet in voldoende mate tegemoet kunnen komen aan de hulpvraag die de leerling stelt.

Toelichting:
Ad 1. Te denken valt bijvoorbeeld, maar niet uitsluitend, aan herhaalde driftbuien of mishandeling van een medeleerling. Het kan hier gaan om een enkele actie, maar ook om een herhaalde actie of om een gedragspatroon.
Ad 2. Te denken valt bijvoorbeeld, maar niet uitsluitend, aan bedreiging van medeleerling of een medewerker van de school.
Ad 4.het bestuur zal dienen te onderzoeken of de leerling, in het belang van de leerling en de onbelemmerde voortgang van het onderwijs, nog langer op de school te handhaven is. Daarbij is een rapport van een onafhankelijke deskundige noodzakelijk.

Procedure voor verwijdering
Verwijdering van een leerling is een maatregel die het bestuur slechts in het uiterste geval en pas na zeer zorgvuldige afweging mag nemen. Bij de beslissing tot verwijdering moet volgens de wettelijk vastgestelde procedures worden gewerkt:

1. De schooldirecteur geeft schriftelijk een signaal af aan het bestuur dat een leerling niet langer op school is te handhaven.
2. In het geval tot verwijdering wordt overgegaan wegens handelingsverlegenheid omdat niet in de ondersteuningsbehoefte van de leerling kan worden voorzien, dan dient er **altijd** een volledig ontwikkelingsperspectief (OPP) in het leerlingdossier aanwezig te zijn waarmee daadwerkelijk is gewerkt. De handelingsverlegenheid dient namelijk onder meer te blijken uit dit OPP. Alleen in het geval dat een OPP niet kan worden opgesteld doordat de ouders hun medewerking niet geven (zoals onder 06 beschreven) kan uiteindelijk worden volstaan met een eenzijdig OPP waarvan de uitvoering door dit gebrek aan medewerking stokt.
3. Voordat het bestuur tot verwijdering van een leerling besluit (zie bijlage 4), hoort het zowel de betrokken groepsleerkracht als de ouders nadat het desbetreffende dossier doorgenomen is met de schooldirecteur. Indien het voornemen bestaat om de leerling gedurende de looptijd van de besluitvorming en het zoeken naar een andere school te schorsen, worden de ouders ook over dit voornemen gehoord. **NB. Uit een uitspraak van de rechter blijkt dat nooit langer dan een week geschorst kan worden. Gedurende de periode van een voornemen tot verwijdering kan dus niet langer dan maximaal een week worden geschorst.**

4. De ouders ontvangen van het bestuur schriftelijk (zie bijlage 5) een gemotiveerd besluit tot verwijdering waarbij wordt gewezen op de mogelijkheid om binnen zes weken schriftelijk bezwaar te maken tegen het besluit. De brief wordt aangetekend met bericht van ontvangst en per gewone post verzonden.
5. De leerplichtambtenaar en de Inspectie van het Onderwijs ontvangen een afschrift van de desbetreffende brief.
6. Het bestuur meldt het besluit tot verwijdering van de leerling terstond, doch uiterlijk binnen zeven dagen aan de leerplichtambtenaar.
7. Indien ouders bezwaar maken hoort het bestuur hen over dit bezwaarschrift.
8. Het bestuur neemt binnen vier weken na ontvangst van het bezwaarschrift een besluit. Dit besluit wordt zowel per gewone post als aangetekend met bericht van ontvangst aan de ouders verzonden. Betreft het een school voor bijzonder onderwijs, dan worden de ouders erop gewezen dat de bestuursrechter niet bevoegd is, maar de civiele rechter. Betreft het een school voor openbaar onderwijs, dan worden de ouders gewezen op de mogelijkheid van beroep bij de bevoegde bestuursrechter
9. Definitieve verwijdering heeft pas plaats nadat een andere school bereid is de leerling toe te laten. Onder “andere school” kan ook worden verstaan een school voor speciaal onderwijs, een school voor speciaal en voortgezet speciaal onderwijs of een instelling voor speciaal en voortgezet speciaal onderwijs. ***Dit is een resultaatsverplichting***. Zonder de bereidheid van een andere school de leerling toe te laten kan niet verwijderd worden.
10. Van het besluit tot verwijdering wordt de onderwijsinspectie op de hoogte gesteld. In de wet is geen informatieplicht aan de onderwijsinspecteur vastgelegd. Uit het oogpunt van zorgvuldigheid is het wel aan te raden de inspecteur in kennis te stellen.

Dossiervorming

De schooldirecteur is verantwoordelijk voor het bijhouden van het dossier, waarin wordt opgenomen welke problemen zijn opgetreden, wat de school eraan gedaan heeft om deze op te lossen en om de verwijdering van de leerling te voorkomen. In het dossier bevindt zich - behoudens in het geval het daarmee beoogde doel daarmee niet (meer) bereikt kan worden - een afschrift van de schriftelijke waarschuwing van de school aan de (ouders van de) leerling waarbij gewezen wordt op mogelijke verwijdering als de aan de verwijdering ten grondslag liggende grond aanhoudt. Ook heeft de school afschriften van alle brieven die zijn aangegeven bij de procedure voor verwijdering.

06. Omgang met ouders die de rust van het onderwijsproces verstoren

Soms kan het gedrag van de ouders verstorend werken op de goede relatie die tussen school en ouders behoort te bestaan om de eerste taak van een school te bereiken, namelijk het geven van goed onderwijs aan een leerling. Er behoort een gezonde wisselwerking te zijn tussen opvoeders en de leerkrachten met inachtneming van ieders rol ten opzichte van de leerling. Dit betekent overigens dat een gezonde kritische opstelling van ouders ten opzichte van het onderwijs dat hun kind ontvangt deze wisselwerking alleen maar ten goede kan komen. De school zet zich tot uiterste in om goed onderwijs te verzorgen, maar is daarbij niet onfeilbaar, zodat het meedenken van ouders in dezen alleen maar de kwaliteit doet verbeteren.

Er zijn diverse stappen aangewezen om te trachten te voorkomen dat geschillen met ouders ontaarden in conflicten waarbij het gedrag van ouders onaanvaardbaar wordt. Wat onder 02 over de toepassing van maatregelen is beschreven is ook van toepassing op deze procedure.

Aanspreken op gedrag
Indien zich een eerste incident met een ouder voordoet[2] dan is het zaak dat door de directeur van de school – ook als deze het onderwerp van het incident is – gepoogd wordt om de ouder te kalmeren en met deze in een eerste gesprek te gaan en te wijzen op de regel dat ouders, leerlingen en personeel met respect met elkaar dienen om te gaan, en vervolgens de ouder te verzoeken alsnog op rustige wijze zijn klacht te vertellen en toe te lichten.
Afhankelijk van de ernst van het gedrag[3] kan het gesprek worden gevolgd door een brief waarin duidelijk de omgangsnormen op de school worden uitgelegd en dat daarom dergelijk gedrag niet wordt getolereerd.

Wanneer desondanks dit storende gedrag van de ouder(s) zich herhaalt of zich voortzet[4] , dan dienen betrokken ouders nogmaals voor een gesprek te worden uitgenodigd door de directeur. In dit gesprek moet worden gewaarschuwd dat als zich nog één keer een incident voordoet dan zal worden overgegaan tot het ontzeggen van de toegang tot de school en haar terreinen. Dit gesprek wordt altijd schriftelijk bevestigd.

Wanneer het gedrag van de betrokken ouder(s) onaanvaardbaar blijft dient een derde gesprek plaats te vinden waarbij wordt medegedeeld dat de toegang tot school en terreinen met onmiddellijke ingang voor vijf weken wordt ontzegd, behoudens op uitdrukkelijke uitnodiging door de directeur. Deze ontzegging moet per aangetekende brief (met bericht van ontvangst) worden bevestigd waarin tevens een uitnodiging om in de laatste week van de ontzegging nog te overleggen, moet zijn opgenomen.

De school dient van deze ontzegging de wijkagent in te lichten. De school is immers niet bevoegd om bij overtreding van het toegangsverbod, de betrokken ouders zelf te verwijderen uit de school of van de terreinen Dit is voorbehouden aan “de sterke arm” wegens lokaal-/terreinvredebreuk.
De wijkagent kan eventueel proces-verbaal opmaken.

---

[2] Bijvoorbeeld op niet mis te verstane toon ‘verhaal’ halen door een ouder bij een leerkracht
[3] bijvoorbeeld met stemverheffing het “verhaal” halen bij de juf in aanwezigheid van haar volledige klas, waarbij ook scheldwoorden vallen
[4] met irritant gedrag waarbij bijvoorbeeld de juf of meester demonstratief wordt genegeerd, er kwaad wordt gesproken over leerkrachten

Mocht in de laatste week van de ontzegging het gesprek positief verlopen, dan kan de ontzegging door het bestuur worden opgeheven.

Opstelling van de ouders
Wanneer er sprake is van een leerling met ondersteuningsbehoefte is de medewerking van ouders op velerlei terreinen noodzakelijk. Te denken valt aan het toestemming geven voor nadere onderzoeken naar factoren in de leerling die het leerproces teveel belemmeren, cognitief en/of sociaal.

Wanneer ouders niet willen meewerken aan noodzakelijke onderzoeken, is een indringend gesprek met deze ouders in het bijzijn van de intern begeleider en de leerkracht noodzakelijk om hen er van te overtuigen dat zonder hun medewerking de school niet het vereiste goede (passende) onderwijs aan de leerling kan geven. Waarschijnlijk zal het niet bij één gesprek blijven om de medewerking van de ouders te verkrijgen. In het belang van de leerling moet de school zich tot het uiterste inspannen om in overleg tot de juiste onderzoeken en ondersteuning te komen.

Verwijdering van een leerling op grond van gedrag/opstelling van ouders
Het gedrag van de ouders kan op twee manieren een grond vormen voor verwijdering van een leerling.

Aanhoudend onaanvaardbaar gedrag
De school is zich ervan bewust dat een leerling niet verantwoordelijk is voor het gedrag van zijn ouders. Dit betekent dat als het met de leerling op school niet slecht gaat het eigenlijk niet verantwoord is om de leerling te verwijderen. Deze mag als het even kan niet de dupe worden van het bedrag van zijn ouders. Alleen als het (wan)gedrag van zijn ouders blijft aanhouden zal de school niet anders kunnen dan de leerling te verwijderen nadat een nieuwe school bereid is gevonden de leerling toe te laten.

Aanhoudend niet meewerkende opstelling
Wanneer uit het leerlingdossier blijkt dat de school zich tot het uiterste heeft ingespannen om de medewerking van de ouders te verkrijgen, en het evident is dat zonder deze medewerking de school in een situatie van handelingsverlegenheid is gekomen – er kan bijvoorbeeld hierdoor geen goed ontwikkelingsperspectief worden opgesteld- dan is verwijdering, nadat er een andere school is gevonden die bereid is de leerling toe te laten, aan de orde.

Het bestuur heeft het protocol time-out, schorsen, verwijderen en onaanvaardbaar gedrag ouders vastgesteld op 19 december 2018

nadat de (G)MR positief heeft geadviseerd op 18 december 2018